

Norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk - fra Kabul til Nordområdene

Taler

Anne-Grete Strøm-Erichsen

Dato

22 februar 2007

1 Kjære forsvarsvenner!

Vi lever i en forandringenes tid. Vi lever i en tid der internasjonale merkesteiner er i bevegelse. Vi lever i en tid der kunnskap, engasjement og samtaler er påkrevd.

Flere av oss kjenner til diktet "Til ungdommen" av Nordahl Grieg. Diktet er skrevet i 1936, en skjør tid i Europas historie. Diktets tema, krig og solidaritet, dets klare imperativer er like aktuelt i dag. "Gå inn i din tid" og "vi deg til strid!" - ja det er en oppfordring vi må ta også i dag. Vi må engasjere oss i det som foregår i vår samtid. Vi må kjempe for det vi mener er det riktige. Nordahl Griegs formaninger er tidløse i sin natur.

Som politiker og forsvarsminister har jeg et særlig ansvar. Forsvaret er tuftet på et folkelig engasjement. Det er fordi Forsvaret berører mange, både direkte og indirekte. Verneplikten er her en bauta. Det er gjennom verneplikten vi danner grunnlaget for forsvaret her hjemme og det vi bidrar med i internasjonale operasjoner.

På mine reiser rundt om i landet har jeg gjennom de siste månedene møtt mange kunnskapsrike og engasjerte ungdommer. Disse møtene har vist meg hvor viktig det er å ivareta samfunnsengasjementet hos nettopp denne gruppen.

Jeg vet at Folk og Forsvar bruker mye tid på arbeidet med og for unge, og jeg må virkelig understreke hvor viktig jeg synes dette er. Folk og Forsvar ble selv til i en brytningstid i internasjonal politikk. 1951, året Folk og Forsvar ble stiftet, skal Josef Stalin ha annonsert at Sovjetunionen hadde sprengt sin første atombombe. Det preget vår oppvekst, vårt sinnelag og ikke minst en hel

30 generasjons oppfatning av forsvars- og sikkerhetspolitikk. Den tid er heldigvis forbi. Likevel er behovet for forståelse for forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål like stort og aktuelt. Vi trenger kunnskap, innsikt og nysgjerrighet hos gamle og unge. Vi trenger åpenhet og dialog. Vi trenger en sterk offentlig debatt.

35

Folk og Forsvar bidrar her. Landets største forsvarsorganisasjon. På mange måter og gjennom forskjellige kanaler bidrar dere til formidling av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Dere gir ut Sikkerhetspolitisk leksikon, har levende nettsider, arrangerer studieturer og seminarer. Og ikke minst, Folk og Forsvar henvender seg til et bredt lag av den norske befolkning, også ungdom. 40 Jeg tror ikke jeg fornærmer noen om jeg sier at den kunnskap som elevene i den offentlige skole i dag får om Forsvaret, skal også Folk og Forsvar ha mye av æren for.

45 I løpet av de siste to ukene har det forsvars- og sikkerhetspolitiske nyhetsbildet vært sterkt preget av det nye norske styrkebidraget til Afghanistan. Det har også til dels vært preget av den sikkerhetspolitiske konferansen i München, hvor ikke minst president Vladimir Putins tale fikk betydelig oppmerksomhet. Det har derimot i liten grad vært preget av regjeringens hovedsatsningsområde, nemlig 50 Nordområdene. Jeg vil derfor benytte denne anledningen til å redegjøre for alle disse tre viktige forholdene, - og til å se dem i sammenheng. Selv om jeg vanligvis starter med det viktigste først, nemlig vårt nasjonale forsvar og Nordområdene, velger jeg denne gang å begynne med det som har hatt størst fokus de siste ukene, det vil si situasjonen i Afghanistan.

55

Det faktum at Afghanistan nå er både NATO's og Norges militære hovedsatsningsområde forteller mye om de endringer som har skjedd på den utenriks- og sikkerhetspolitiske arena siden den kalde krigens slutt. Hadde noen i det hele tatt nevnt tanken for 15-20 år siden, at det norske forsvaret skulle bli 60 tungt representert i Afghanistan, ville man nok blitt møtt med hoderystning. I dag er det full oppslutning i Stortinget om at nettopp det er nødvendig.

Jeg vil likevel minne om hvorfor det er blitt slik. Det kan være nyttig at vi av og til minner hverandre om - ikke bare at det er blitt slik - men årsakene til det. Og 65 årsakene er flere.

For det første må vi ikke glemme at Afghanistan ved overgangen til dette

70 årtusen hadde utviklet seg til et av de få fristedene på jord der internasjonale
terrorister kunne planlegge og trene på sine dødbringende aktiviteter med
myndighetenes fulle velsignelse. De samme myndighetene sto også for
systematiske brudd på menneskerettighetene - ikke minst i forhold til kvinners
rettigheter.

75 Afghanistan hadde opplevd flere tiår med brutal borgerkrig. En generasjon av
unge menn var gått tapt - infrastrukturen var totalt ødelagt. Landet var blitt
blant verdens fem fattigste og manglet alt. Håpløsheten hadde fått et solid grep.

På denne bakgrunn har Afghanistan blitt fremstilt som et land med liten
80 betydning for vår del av verden. Et arnested for internasjonal terrorisme. Et
middelaldersamfunn i humanitær krise. Et stammesamfunn fattig på
naturressurser.

Men hvis dette var hele sannheten, hvorfor er da Afghanistan så viktig i dag?
85 Svaret ligger i Afghanistans strategiske beliggenhet og landets potensielle
innflytelse på utviklingen i hele Sentral-Asia-regionen.

Slik har det også vært historisk. Afghanistan har ligget i skjæringspunktet
mellom den russisk-sovjetiske innflytelsessfæren i nord, Kina i øst, Pakistan og
90 India i sør og Iran i vest. Denne innflytelsen er også avgjørende for Afghanistans
utvikling i dag. Landets handelsveier gir mulighet for velstand basert på
trafikken mellom nord og sør og øst og vest i Asia, men også for konflikt. Et
sammenbrudd i Afghanistan kan derfor få virkninger langt utenfor landets eget
territorium - i en region som preges av Kinas sterke fremvekst, konflikten
95 mellom atommaktene India og Pakistan, Indias befolkningseksplasjon, Irans
uforutsigbare utvikling, den voksende islamske fundamentalisme og sterk
etterspørsel etter energi fra Russland og de tidligere sovjetrepublikkene nord for
Afghanistan.

100 Og på toppen av det hele står altså Afghanistan i fare for å utvikle seg til en ren
narkostat der det meste av den heroinen som omsettes i verden produseres.

Derfor dreier ikke Afghanistan-operasjonen seg bare om å stanse internasjonal
terrorisme eller å bidra til humanitær utvikling. Det dreier seg i høyeste grad om
105 å fremme fred og stabilitet i en region som har konfliktpotensiale i seg så det
monner. Norge, NATO, ja hele verden er tjent med at prosjektet Afghanistan

lykkes. Her har også stormaktene i regionen et betydelig ansvar for å bidra. Særlig kan Pakistan, med sin store innflytelse i Afghanistan, spille en avgjørende
110 rolle.

NATO har gjennom ansvaret for den internasjonale stabiliseringsstyrken ISAF, på vegne av FN, tatt på seg et meget krevende oppdrag i Afghanistan. Gjennom fjoråret lærte vi at veien til varig fred og sikkerhet er kronglete. På samme måte
115 som det er vanskelig å enes om hva som kom først - høna eller egget - er det i Afghanistan ikke så lett å si hva som skal komme først - sikkerhet og stabilitet eller utvikling og godt styresett.

Vi har smertelig fått erfare at det ikke er det ene eller det andre - de to må gå
120 hånd i hånd dersom vi skal lykkes. Sikkerhet er selvfølgelig en forutsetning for utvikling. Men samtidig er det også slik at utvikling er den viktigste bidragsyter til langsiktig sikkerhet.

For å kunne lykkes må vi ha klart for oss vårt langsiktige mål i Afghanistan. Det
125 er at landet selv skal være i stand til å ivareta sin egen sikkerhet og utvikling. For å lykkes i det må vi prioritere hjelp til selvhjelp i alt vi foretar oss. Vi må altså ha afghansk eierskap.

Det hjelper lite om ISAF klarer å holde orden i landet hvis vi ikke samtidig
130 bygger Afghanistans fremtidige forsvar og politikorps. Det hjelper lite å tilføre penger hvis vi ikke samtidig får slutt på vanstyre og korrupsjon. Det hjelper lite å innføre demokrati hvis vi ikke samtidig bygger skoler og får gjort noe med den nesten totale analfabetismen.

Blant de som sterkest har fremholdt sterkest behovet for sivil utvikling er faktisk
135 de militære. De har lenge erkjent at Afghanistans hovedproblemer ikke kan løses militært. De har lenge beskrevet en dynamikk der utvikling og godt styresett er forutsetninger for å få med seg landets befolkning på veien videre. På tilsvarende måte har jeg merket meg at flere fremtredende hjelpeorganisasjoner klart har tatt
140 til orde for betydningen av et internasjonalt, militært nærvær i Afghanistan.

Det er forståelig, for i dagens Afghanistan kan ikke problemene løses uten militær medvirkning. Uten en rimelig grad av sikkerhet og stabilitet kommer nemlig ikke den humanitære hjelpen frem og myndighetene får ingen mulighet
145 til å styre landet.

Afghanistan er et skjørt samfunn. Det er liten tradisjon for en sterk sentralmakt. På landsbygda råder sterke familiekulturer, rotfestede stammetilhørigheter og
150 etniske motsetninger. Gjennom århundrer har landet blitt styrt gjennom skiftende koalisjoner av stammer og etniske grupper. Selv om disse mekanismene minner lite om vårt vestlige demokrati, har de på sin måte utgjort et representativt system. Det er viktig å ikke glemme disse tradisjonelle strukturene når vi i dag skal finne løsninger på landets utfordringer.

155

Erfaringene vi har gjort oss fem år etter at krigen mellom Taliban-regimet og Nord-Alliansen - med støtte fra amerikanerne - tok slutt, er at bare en liten del av befolkningen er sterke støttespillere for sentralregjeringen på den ene siden og Taliban-lederne på den andre. Det store flertall av befolkningen har sett liten
160 materiell fremgang etter krigens slutt og er avventende til hvilken retning utviklingen vil ta - og derfor også til hvem de velger å gi sin støtte. Gitt Afghanistans krevende historie er dette fullt forståelig. Den har lært afghanerne at det lønner seg å tilpasse seg skiftende maktstrukturer.

165 Den viktigste kampen i Afghanistan står derfor ikke mellom President Karzai og Taliban-lederen Mullah Omar, eller mellom ISAF og militante grupper. Den viktigste kampen, er kampen om afghanernes fremtidstro. Den kan bare vinnes gjennom synlige forbedringer i menneskenes levekår og et styresett som vinner deres respekt. Oppgaven for ISAF og NATO blir derfor ikke å nedkjempe så
170 mange Taliban-soldater som mulig, men snarere å skape forutsetningen for den sivile utvikling i regi av afghanske myndigheter, FN og ulike internasjonale og ikke-statlige hjelpeorganisasjoner. Også i Afghanistan får vi tydelig illustrert militærmaktens begrensninger. På den ene siden er militære virkemidler helt nødvendige for å bedre sikkerheten - på den annen side må de brukes med en
175 slik moderasjon at de ikke virker motsatt av selve hensikten med operasjonen. Blant annet derfor har Norge uttrykt skepsis til det sterke fokuset som har vært på antall drepte Taliban-soldater. Det har vi etter hvert også fått bred støtte for i de ulike NATO-fora.

180 Vi må heller ikke tro at situasjonen er den samme overalt i Afghanistan. Mens den sørlige delen av landet preges av lav sikkerhet og betydelig innflytelse fra Taliban og andre militante grupper, er situasjonen i nord tilsynelatende langt mer stabil. Men også her kan skinnet bedra. I nord er det de gamle krigsherrene fra Nord-alliansen som dominerer bildet. De som vant krigen sitter fortsatt i

190 bakgrunnen og trekker i trådene, og sentralmaktens innflytelse er også her av begrenset karakter. Så lenge de gamle maktstrukturene ikke utfordres kommer kanskje ikke de underliggende konfliktene i Nord-Afghanistan så klart til syne, men situasjonen er skjør - og det skal lite til for å endre bildet. Derfor vil jeg advare dem som trekker et bastant skille mellom konfliktpotensialet i sør og nord. Dette kan endre seg raskere enn vi kan forestille oss.

195 Selv om det er store forskjeller på overflaten, er altså de grunnleggende utfordringene de samme i hele Afghanistan: Det er bare synlig forbedrede levekår for brede lag av befolkningen som kan skape oppslutning om veien videre. Og det er helt nødvendig å opprettholde den sikkerhet som kreves for at den sivile utviklingen kan finne sted. Et gjennomgående omkvad i NATO-fora de siste ukene har vært å beskrive ISAF-operasjonens innretning som: "As civilian as possible - as military as necessary". Så sivil som mulig - så militær som nødvendig. Jeg tror ikke jeg kunne sagt det bedre selv.

205 Det er gledelig at dette budskapet, som jeg selv har målbåret i NATO's forsvarsministermøter siden jeg overtok som forsvarsminister, og som utenriksministeren har understreket i sine NATO-fora, nå gir gjenklang overalt fra Det Hvite Hus til de store europeiske hovedstedene. Ingen tror lenger at Afghanistan-problemet kan løses med militärmakt - militærmakten kan kun være med og skape forutsetninger for den sivile løsning av problemene. Men vi er heller ikke naive - uten NATO's militære nærvær ville Afghanistan igjen vært tilbake i en nådeløs borgerkrig med ufattelige lidelser ikke minst for landets sivilbefolkning.

215 Norge har tatt denne tosidige utfordringen på alvor. Vi har tatt til orde for at NATO, som "sikkerhetsparaply", må legge grunnlaget for sivil utvikling og gjenoppbygging. Dersom NATO ikke etablerer og ivaretar en akseptabel sikkerhetssituasjon, så blir det heller ingen økonomisk og sosial utvikling. Det er vanskelig å se at alternativet til NATOs nærvær vil være noe annet enn fornyet ustabilitet og vold. Altså en ny runde med det som har utarmet landet gjennom de siste tiårene. Et slikt alternativ er det uaktuelt for Norge å medvirke til.

220 Nettopp derfor ligger den gjensidige avhengigheten mellom sikkerhet og utvikling til grunn for Norges politikk. Vi vil for inneværende år trappe opp bistanden til Afghanistan til om lag 450 millioner kroner. Det gjør landet til den nest største mottaker av norske bistandsmidler. Dette innebærer en økning på

225 100 millioner kroner i humanitær og langsiktig utviklingsinnsats i Afghanistan.
Vårt hovedprinsipp er å kanalisere støtten gjennom de afghanske myndighetene,
nettopp for å styrke disse, men vi har også bidratt mer direkte i Faryab-
provinsen lengst nordvest i landet, der Norge leder den regionale
stabiliseringsenheten i Meymaneh. Disse såkalte PR Tene er i realiteten sivil-
230 militært samarbeid i praksis. Norge kan vise til gode resultater i den provinsen vi
har ansvar for, nettopp fordi vi har en helhetlig tilnærming til utfordringene i
provinsen.

Den norske innsatsen i Nord-Afghanistan, - spesielt i Faryab-provinsen, skal
235 styrkes og vårt engasjement utvikles på tvers av ulike sektorer. Vi vil bidra til å
skape militær sikkerhet, - bygge opp afghanske sikkerhetsstyrker, - etablere
infrastruktur, - samt skape økonomisk og sosial utvikling. Dette ansvaret står vi
fast ved! Vårt Afghanistan-forum, som ledes av statssekretærene i
Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet, Justisdepartementet og
240 Statsministerens Kontor er en vellykket modell for å sikre samordning på tvers
av sektorene, og en ordning som nå kopieres også av andre land.

Afghanistan har, etter flere tiår med krig, ingen velfungerende sikkerhetssektor.
Et viktig tiltak for det internasjonale samfunn, og ikke minst for NATO, er å
245 fokusere innsats på trening og opplæring av afghanske sikkerhetsstyrker. Interne
utfordringer bør så langt det lar seg gjøre, møtes med et tilsvarende som har et
afghansk ansikt. Dette gjelder også for sikkerhets- og stabiliseringsinnsatsen. Jo
raskere afghanerne selv kan settes i stand til å møte utfordringene på egen hånd,
jo mer effektivt kan disse gruppene bekjempes.

250 For den afghanske befolkning er det viktig å se at landets myndigheter kan gi
dem trygghet, lov og orden. NATO, herunder også med norsk personell, har
trappet opp innsatsen på dette viktige området, og vi vurderer for tiden nye
initiativ for å bidra til å bygge opp den afghanske hæren.

255 Norge støtter også oppunder sikkerhetssektorreform på sivil side. Vi har nå 9
politirådgivere og 5 jurister i landet, som gjør en svært viktig jobb med å
reformere det afghanske juridiske systemet. Også dette bidraget vil bli kraftig
styrket i løpet av 2007.

260 Skal vi lykkes i vår oppgave må Afghanistans befolkning oppleve at en styrket
sentralmakt medfører en positiv utvikling. For samfunnet som helhet - også i de

265 mest avsidesliggende områdene. Og den positive samfunnsutviklingen må
komme alle folkegrupper til gode. Også de som tapte krigen i 2001.

Vi blir stadig påminnet om at den underliggende sikkerhetssituasjonen i dagens
Afghanistan er urovekkende. Dette så vi i fjor og mye tyder nå på at vi står
overfor nye offensiver fra militante grupper. Men det er langt fra sikkert at en
270 eventuell ny offensiv i år blir en kopi av fjorårets. Vi må i alle fall regne med at vi
blir møtt med det vi kaller asymmetriske virkemidler, det vil si et økt antall
angrep med raketter, improviserte eksplosiver og selvmordsbombere.

Kabul er en by med stor symbolsk og politisk betydning. Den er selve livsnerven
275 i et Afghanistan med stor indre uro. Militante grupper vil trolig søke mot Kabul
i den hensikt å kunne ramme styresmaktene der de er mest sårbare. Slik
utfordres sentralregjeringens legitimitet, slik påføres sivilbefolkningen økt
lidelse og slik svekkes det internasjonale samfunnets tilstedeværelse. Det er slike
ubehagelige utviklingslinjer vi må forholde oss til.

280 Det er viktig at NATO rustes for å møte denne trusselen. Dette må skje
gjennom en robust militær tilstedeværelse. Norge har bidratt og vil fortsatt bidra
til at NATO og ISAF settes i bedre stand til å motvirke og forebygge
mulighetene for en bebudet militær offensiv. Dette er helt grunnleggende. Det
285 er i lys av dette regjeringen har besluttet å imøtekomme anmodningen fra
NATO om å stille et spesialstyrkebidrag til disposisjon for ISAF, stasjonert i
Kabul. Den norske avdelingen består av inntil 150 mannskaper fra Forsvarets
spesialstyrker.

290 Og la meg igjen understreke at det må være sammenheng i innsatsen vår. Når vi
sender våre best trente soldater til Afghanistan så er det fordi vi vil skape et
større og forhåpentligvis varig rom for politisk forsoning og utvikling. Vi sender
styrker fordi det vil gi de sivile organisasjonene økt handlingsrom. Og vi sender
våre soldater som et signal til befolkningen i Afghanistan om at vi tar deres
295 sikkerhetssituasjon på alvor.

Jeg har med egne øyne sett hvordan et splintret lokalsamfunn i dyp nød har sett
spiren til håp og fremgang. Da jeg i fjor besøkte Meymaneh for andre gang, var
fremgangen merkbar. Bygninger hadde reist seg fra ruinene. Det var stor
300 aktivitet og virksomme hender i arbeid. Det var glede og optimisme å se i øynene
til lokalbefolkningen. Og det var stor takknemlighet for norske NATO-styrkers

tilstedeværelse. Slike øyeblikk gjør inntrykk, de beveger en. Det gir tro på at det vi gjør er riktig.

305

Samlet sett er Norges militære engasjement i Afghanistan betydelig. Vi leder som nevnt for tiden en av ISAF-styrkens regionale stabiliseringsenheter i Meymaneh, lengst nordvest i Afghanistan. Vi stiller også en hurtig reaksjonsstyrke for ISAF's nordkommando i Masar-e-Sharif i det sentrale Nord-Afghanistan. Vi stiller et sykehus og diverse logistikkapasiteter samme sted. Fra april i år vil Norge lede driften av den internasjonale flyplassen i Kabul. Og nå altså spesialstyrker til Kabul. I forhold til vårt folketall er vi helt i teten når det gjelder styrkebidragets størrelse. Det skal vi være stolte av.

315

Våre spesialstyrker drar til et område norske soldater kjenner godt. Før Norge flyttet hovedinnsatsen til Nord-Afghanistan, var det i Kabul vi hadde vårt tyngste nærvær, og det er fjerde gangen norske spesialstyrker settes inn i Afghanistan.

320

I Kabul blir oppgavene å understøtte den afghanske regjeringens arbeid med å utvikle velfungerende statlige institusjoner. Afghanistans videre utvikling er avhengig av at disse institusjonene får gode vekstvilkår og at de vinner legitimitet i andre deler av landet. Det er fortsatt betydelige utfordringer når det gjelder å smi varige og lojale bånd mellom Kabul og de mer tradisjonelle maktstrukturene på landsbygda. Dette er en krevende forsoningsoppgave.

325

Våre spesialstyrker er meget etterspurte og imøtekommer fundamentale behov i Kabul. Deres primære oppgave blir å skape økt sikkerhet i Kabul-området. De skal forebygge og forhindre angrep mot landets politiske myndigheter, sivilbefolkningen, ISAF og det store internasjonale nærværet i byen. I dette inngår det også at de skal forsøke å forhindre anslag mot kritisk infrastruktur. Kabul-flyplass er her meget sentral. Det norske bidraget vil samarbeide tett med afghanske sikkerhetsstyrker og bistå med trening og kompetansebygging av de nasjonale styrkene.

335

Spørsmålet om hvorvidt spesialstyrkene kan anvendes også andre steder i Afghanistan, har etter min mening fått prege nyhetsbildet i altfor stor grad de siste ukene. Det som er viktig, og som er realiteten i dette tilfellet, er at et samlet norsk Storting står bak at vi nå sender spesialstyrkene til Kabul-området.

340

Det er heller ingen tvil om at Kabul-området er et prioritert NATO-opdrag, nettopp fordi så mye står på spill der. Vi sender altså styrkene dit NATO ønsker det, og vi står samlet bak utsendelsen. Det budskapet må vi ikke tillate at forsvinner i annen støy.

Dette er viktig også for at de som sendes ut for å delta i internasjonale operasjoner skal slippe ha med seg uklare signaler fra sine politiske oppdragsgivere i ryggsekken. Og de skal vite at deres mandat og engasjementsregler er på uomtvistelig, trygg grunn.

Men dette har også en annen side. Det er viktig at det blant våre allierte på bakken, og i NATO's organer, ikke hersker tvil om vår solidaritet. Ingen ville i lengden rammes hardere av det enn en liten nasjon som Norge.

La meg derfor være tydelig på dette: Punkt én - dersom det skulle oppstå en nødssituasjon stiller Norge opp. Blir vi spurt om å komme allierte til unnsetning i en kritisk situasjon, så vil vi bidra. Punkt to - styrken skal brukes i Kabul-området, og norske myndigheter vil bli konsultert dersom styrken ønskes brukt andre steder.

Norge har for øvrig i tillegg allerede en hurtig reaksjonsstyrke i Nord-Afghanistan som sammen med øvrige slike styrker er øremerket til å løse hurtig oppstått krisesituasjoner. Også for denne styrken gjelder det tilsvarende mekanismer for nasjonal klarering. Og vi har erfaring for at disse mekanismene fungerer når de må fungere.

Vi skal ikke glemme at vi selv har vært i en nødssituasjon der allierte har kommet Norge til unnsetning. Situasjonen i Meymaneh 7. februar i fjor, var kritisk for den norsk-ledede regionale stabiliseringsenheten. Britene, som bisto oss med sin reaksjonsstyrke den gang, kan være trygge på at vi vil være der for dem i en akutt krisesituasjon dersom noe slikt skulle oppstå.

Afghanistan preger med god grunn den internasjonale dagsorden. Det var også tilfellet under den store sikkerhetspolitiske konferansen i München for halvannen uke siden. Forbundskansler Angela Merkel minnet oss der om

betydningen av å lykkes i Afghanistan - ikke bare for NATO, men for hele regionen, og for internasjonal sikkerhet i sin allminnelighet.

385 Eksemplet Afghanistan illustrerer samtidig mange av de utfordringene vi står overfor i arbeidet med å hjelpe stater som har gjennomlevd krig og konflikt på fote igjen - det være seg på Balkan, i Midt-Østen eller i Afrika, og det være seg enten operasjonene skjer i regi av FN, NATO eller EU.

390 Avisoverskriftene etter Munchen-konferansen fanget ikke opp dette. Det var president Vladimir Putins klare tale som fikk styre mediebildet de følgende dager. - Vi står overfor en ny kald krig! Russland rustet opp i øst!, ble vi fortalt.

395 President Putins språk var direkte og utilslørt. Og vi må erkjenne at ordbruken er skjerpet. Men retorikken til tross, man skal være forsiktig med trekke for raske slutninger. La meg minne om hva min tidligere kollega, nå første visestatsminister Sergej Ivanov, sa. Han stilte seg uforstående til betegnelsen "ny kald krig". Som han så riktig påpekte: Under den kalde krigen kunne man ikke snakke åpenhertig med hverandre. Det kan man nå. Jeg vil støtte meg til Ivanovs uttalelser: Vi ser ikke konturene av en ny kald krig.

400

Men som jeg sa i mitt nyttårsforedrag i Oslo Militære Samfund, og som jeg fikk bekreftet i München: Vi skal ikke forholde oss ukritisk til alle utviklingstrekkene i dagens Russland.

405 Vi ser et Russland som fremstår på en helt annen måte enn landet gjorde i det første tiåret etter den kalde krigens slutt. President Putins tale er et direkte uttrykk for dette. Enorme valutainntekter fra energiekspport har gitt Russland økonomisk handlefrihet. Vi ser også en fornyet vekt på forsvaret og særlig modernisering av de strategiske styrkene. Utviklingen vi ser i Russland er ingen direkte trussel, men vi ser at Nordområdene fortsatt vil være av stor strategiske betydning. Dette understreker NATOs fortsatte betydning for stabiliteten i nord. Dette understreker også betydningen av at vi fortsetter å samarbeide med Russland på forsvarssiden, både i NATO-Russlandsrådet og bilateralt.

415 Samtidig skal vi huske på og være klar over at noen av de potensielle utfordringene i nord er våre egne - vi kan ikke nødvendigvis regne med alliert drahjelp i spørsmål knyttet til Svalbard og delelinjen i Barentshavet.

420 Regjeringen arbeider derfor aktivt for å intensivere dialogen med Russland, på en rekke områder. Gjennom konstruktiv dialog og samarbeid må vi bidra til å videreutvikle gode naboskapsforhold, og medvirke til en fortsatt demokratisk utvikling.

425 Og for å gjøre det helt klart: Norges bilaterale forhold til Russland er godt. Samarbeidet i nord er omfattende. BARENTS 2020, som ble lansert fra norsk side i fjor høst, søker å intensivere samarbeidet med Russland og andre land innenfor sektorer som energi, miljø og fiskeri. Gjennom konstruktiv dialog og samarbeid må vi videreutvikle gode naboskapsforhold.

430 Forholdet til Russland er også en sentral del av regjeringens nordområdestrategi. Det er i nord vi møtes. Det er her vi har våre fleste berøringspunkter på det folkelige, næringsmessige og politiske plan. Dette er en arena vi må utnytte til å styrke samarbeidet med Russland.

435 Nordområdesatsningen kjennetegnes av å være helhetlig og langsiktig.

Ivaretagelse av norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser skal prioriteres høyt. Utviklingen i nord handler om mye mer enn militærmakt. Det handler om bærekraftig forvaltning av ressurser. Om god miljøpolitikk. Det handler også om å utvikle levevilkår og livskvalitet for alle som bor i nord, og om å følge opp vårt ansvar for å ivareta urfolkenes rettigheter.

445 Og det handler ikke minst om energi. Etterspørselen etter olje og gass øker. Betydelige olje- og gassforekomster i nord vil kunne bidra til en sikker energiforsyning til både Europa og USA, og mange aktører ønsker å fordele sin import på flere produsentland. Norge blir oppfattet som en stabil leverandør på markedet. Et godt forhold til Russland er en betingelse for fortsatt stabilitet og sikkerhet i nord

455 Det er regjeringens mål å styrke det militære nærværet i nord. Ikke fordi det foreligger en økt trussel mot Norge. Ikke for å bidra til økt militarisering av regionen. Men fordi vi som stat ønsker å sende et viktig politisk signal om at vi vil ivareta våre langsiktige nasjonale interesser, og våre internasjonale forpliktelser. Og vi ser at Forsvaret utgjør et viktig element i den fremtidstro og samfunnsdynamikk vi ønsker skal prege vår nordlige landsdel.

460 Forsvaret skal bidra til den helhetlige utvikling regjeringen legger opp til i
nordområdene de kommende tiår. Det styrkede militære nærværet i nord vises
primært gjennom en kraftig styrking av kystvakten og tilførsel av nye helikoptre.
Vi faser inn en ny generasjon fregatter. Vi stiller krav om at Luftforsvarets
fremtidige basestruktur må reflektere ønsket om permanent beredskap i nord.
465 Vi vil at en betydelig del av økningen i årsverk på hærsiden skal tilføres
avdelingene i Troms. Vi vektlegger Heimevernets kvalitetsreform, som
videreføres. Vi ønsker å utvikle videre skyte- og øvingsfeltene i nord. Vi arbeider
for regelmessig alliert trening og øvelser i Norge. Og til sist, vi legger stor vekt på
opprettholdelsen av de amerikanske forhåndslagrene.

470

Jeg har i dag omtalt bare et fåtall aktuelle spørsmål i norsk forsvars- og
sikkerhetspolitikk. La meg understreke et fåtall med klar referanse til
475 nyhetsbildet. Norges internasjonale engasjement for fred og sikkerhet i
Afghanistan og vår nordområdestrategi hører til et bredere bilde. I en opplyst
forsamling som denne er det en selvfølge. Forsvaret skal innrettes mot våre
hjemlige oppgaver, og for å kunne ansvar ved å bidra i internasjonale
operasjoner.

480

Det har likevel vært viktig for meg i dag å klargjøre regjeringens politikk når det
gjelder våre styrkebidrag til Afghanistan. Det skal ikke være tvil om Norges
lojalitet og våre forpliktelser overfor våre allierte. ISAF er NATOs viktigste
operasjon i dag. Det er også den største og viktigste operasjonen Norge deltar i.
485 På samme måte som for våre øvrige styrkebidrag, sender vi våre spesialstyrker til
Afghanistan med klart mandat og klare rammer.

Dette synliggjør den røde tråden i norsk sikkerhetspolitikk: Den går fra arbeidet
for fred og stabilitet i en verden der FN's grunnprinsipper styrer samspillet
490 mellom selvstendige stater, gjennom forpliktende solidaritet med våre NATO-
allierte til vårt selvstendige nasjonale ansvar for utviklingen av våre
nordområder.

495

Debatten om vårt militære forsvar, og om vår utenriks- og sikkerhetspolitikk må

fortsette. Vi ønsker en bred dialog om hvilket forsvar vi trenger, - både for å ivareta oppgavene her hjemme, - og for å engasjere oss internasjonalt i å skape fred og sikkerhet for alle. Til dette trenger vi ungdommen - og vi trenger Folk og Forsvar!

Kilde

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dep/Forsvarsminister_Anne-Grete_Strom-Erichs/taler_artikler/2007/Aktuell-norsk-forsvars-og-sikkerhetspol.html?id=454690

Emner

Afghanistan, Forsvarspolitikk, Sikkerhetspolitikk

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/norsk-forsvars-og-sikkerhetspolitikk-fra-kabul-til-nordomradene>